

**παρατηρώ
και
δημιουργώ**

**Εικαστικά
Ε' και Στ' τάξη
Δημοτικού**

Τετράδιο Εργασιών

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	Απόστολος Ν. Μαγουλιώτης , <i>Εικαστικός, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας</i> Αθανάσιος Τσιπλητάρης , <i>Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών</i>
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	Βάος Αντώνιος , <i>Εικαστικός, Λέκτορας Πανεπιστημίου Πάτρας</i> Λαζάρου Σωτηρία , <i>Εικαστικός, Σύμβουλος Β/θμιας Εκπαίδευσης</i> Ταντάλου Ελένη , <i>Εκπαιδευτικός Α/θμιας Εκπαίδευσης</i>
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	Χαρά Οικονομοπούλου , <i>Φιλολόγος</i>
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ	Γιώργος Σιγάλας , <i>Σύμβουλος Καλλιτεχνικών Μαθημάτων του Π.Ι.</i>
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	Μπούντα Ελένη , <i>Δασκάλα, Διδάκτωρ Ιστορίας</i>
ΕΞΩΦΥΛΛΟ	Νίκος Κληρονόμος , <i>Ζωγράφος</i>
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.

Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Δημήτριος Γ. Βλάχος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο:

«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Απόστολος Ν. Μαγουλιώτης
Αθανάσιος Τσιπλητάρης

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Α.Ε.

παρατηρώ
και
δημιουργώ

Εικαστικά
Ε' και Στ' τάξη
Δημοτικού

Τετράδιο Εργασιών

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Λίγα λόγια για το Τετράδιο Εργασιών και Ασκήσεων.....	6
---	---

A. ΑΠΛΑ ΥΛΙΚΑ & ΜΟΡΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Χρώμα.....	8
2. Χαρτιά - Χαρτόνια - Ξύλα.....	10
3. Ψηφίδες - Ψηφιδωτά.....	12
4. Σύρμα.....	14
5. Πηλός.....	16
6. Σύνθεση.....	18

B. Ο ΚΟΣΜΟΣ ΜΑΣ

1. Ψάρια.....	20
2. Έντομα.....	22
3. Περιβάλλον.....	23
4. Διατροφικές συνήθειες.....	24

Γ. ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

1. Γελοιογραφία - Γελοιογράφος.....	26
2. Κόμικς - Σχεδιαστής.....	27
3. Γράμματα - Σχεδιαστής.....	28
4. Μακέτα - Αρχιτέκτονας - Μακετίστας.....	30
5. Φωτογραφία - Φωτογράφος.....	34

Δ. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

1. Ρεαλισμός.....	36
2. Ιμπρεσιονισμός.....	38
3. Εξπρεσιονισμός.....	40
4. Αφαίρεση.....	42
5. Ποπ-Αρτ.....	45
6. Μουσείο.....	46

Φύλλο Εργασίας.....	47
---------------------	----

Λίγα λόγια για το Τετράδιο Εργασιών

Το Τετράδιο Εργασιών που κρατάτε στα χέρια σας έρχεται να συμπληρώσει κάποιες ενότητες του Βιβλίου του μαθητή. Ολοκληρώνοντας τη συζήτηση κάποιων ενοτήτων σας προτρέπουμε να σχεδιάσετε, να ζωγραφίσετε, να αντιστοιχίσετε εικόνες, να συγκεντρώσετε φωτογραφικό υλικό και να το κολλήσετε στις προβλεπόμενες γι' αυτό το σκοπό λευκές σελίδες. Οι ασκήσεις στο Τετράδιο Εργασιών μπορεί να αποτελούν το πρώτο στάδιο για τη δημιουργία και άλλοτε παιχνίδια εμπέδωσης όσων συζητήθηκαν στις ενότητες. Σε καμιά περίπτωση όμως δεν πρέπει να αποτελέσουν τη μοναδική ενασχόλησή σας με την εικαστική δημιουργία.

Για τη δημιουργία των έργων σας θα χρειαστείτε μολύβια, λαδοπαστέλ, μαρκαδόρους, ξυλομπογιές και διάφορα άλλα υλικά που είναι απαραίτητα για να εφαρμόσετε τις τεχνικές που προτείνονται στο βιβλίο του μαθητή.

Ελπίζουμε οι ασκήσεις του Τετραδίου Εργασιών να σας φανούν ενδιαφέρουσες και ευχάριστες.

ΑΠΛΑ ΥΛΙΚΑ & ΜΟΡΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Χρώμα

α. Ενότητα

1. Τα χρώματα των συναισθημάτων

- ▶ Με ποια χρώματα θα ζωγραφίζατε τις παρακάτω καταστάσεις; Αντιστοιχίστε τις λέξεις με τα χρώματα που νομίζετε πως τις εκφράζουν καλύτερα.

Ζέστη		Δροσιά
		
Μέρα		Νύχτα
		
Θόρυβος		Ηρεμία
		
Υγεία		Αρρώστια

2. Η θερμοκρασία των χρωμάτων

Τα τρία πρώτα χρώματα μας θυμίζουν τα χρώματα του ήλιου και της φωτιάς και λέγονται **θερμά** χρώματα. Τα τρία επόμενα μας θυμίζουν το νερό στη φύση και λέγονται **ψυχρά** χρώματα.

- ▶ Με ποια κατηγορία χρωμάτων ενώσατε τις λέξεις που βρίσκονται δεξιά των χρωμάτων και με ποια κατηγορία τις λέξεις που βρίσκονται αριστερά τους; Να δικαιολογήσετε τις επιλογές σας στην παραπάνω άσκηση.

3. Σειρές έργων στο μπλοκ

Οι καλλιτέχνες συνηθίζουν να δημιουργούν σειρές έργων με το ίδιο θέμα αλλάζοντας τα χρώματα της σύνθεσης κάθε φορά, ώστε να πετύχουν να αποδώσουν διαφορετικές διαθέσεις ή συναισθήματα.

Να σχεδιάσετε στο μπλοκ, σε δύο σελίδες **το ίδιο απλό θέμα** (π.χ. ένα τοπίο) και να το χρωματίσετε στην **α΄ σελίδα** μόνο με **θερμά** χρώματα και στη **β΄** μόνο με **ψυχρά**.

Στο τέλος να τα **συγκρίνετε** ως προς τα διαφορετικά συναισθήματα που προκαλούν οι διαφορετικές κατηγορίες χρωμάτων.

β. Ενότητα

1. Θερμά και ψυχρά

- ▶ Θα μπορούσαμε να κόψουμε το χρωματικό κύκλο σε δύο μέρη, για να ξεχωρίσουμε τα θερμά από τα ψυχρά χρώματα. Τραβήξτε μια γραμμή με το μολύβι σας, για να ξεχωρίσετε τις δύο ομάδες χρωμάτων.

Τα θερμά χρώματα φαίνεται να πλησιάζουν προς το θεατή, ενώ τα ψυχρά έχουν το αντίθετο αποτέλεσμα· φαίνεται να υποχωρούν μακριά από το θεατή, προς το βάθος της σκηνής.

Διαπιστώστε το, κοιτώντας την εικόνα 2.

- ▶ Ποιοι καλλιτέχνες αυτής της ενότητας, εκμεταλλευόμενοι αυτή την ιδιότητα των χρωμάτων, χρησιμοποίησαν θερμά και ψυχρά χρώματα στο έργο τους; **Πού τοποθέτησαν τα ψυχρά; Γιατί; Πού τοποθέτησαν τα θερμά; Γιατί; Τι πέτυχαν να αποδώσουν με τη χρήση θερμών και ψυχρών χρωμάτων;**

2. Θερμά πάνω στα ψυχρά

Να σχεδιάσετε στο μπλοκ όποιο θέμα θέλετε και να το χρωματίσετε με θερμά και ψυχρά χρώματα. Εκμεταλλευτείτε τη θερμοκρασία των χρωμάτων, για να δείξετε συναισθήματα, αλλά και να αποδώσετε στο έργο σας την **ένταση** ή το **βάθος** της σκηνής.

3. Μάντεψε τι νιώθω

Διπλώστε ένα χαρτί A4 σε 6 μέρη, κόψτε και γράψτε σε κάθε κομμάτι χαρτιού ένα συναίσθημα, όπως βλέπετε δίπλα. Σχεδιάστε στην πίσω πλευρά ένα ανθρωπάκι ή ένα πρόσωπο και χρωματίστε με τα κατάλληλα χρώματα που να δείχνουν τη διάθεση που γράψατε.

Χαρούμενο	Λυπημένο	Έκπληκτο
Θυμωμένο	Ήρεμο	Σκεπτικό

Δείξτε τα ζωγραφισμένα ανθρωπάκια στα άλλα μέλη της ομάδας σας και ζητήστε να μαντέψουν ποια διάθεση ή συναίσθημα ζωγράφισατε.

2. Χαρτιά – χαρτόνια – ξύλα

α. Ενότητα

Πληροφορίες για το ξύλο και το χαρτί

Το **ξύλο** μπορεί να επεξεργαστεί και να γίνει σκόνη για πολτό, να κοπεί σε λεπτά ξυλαράκια (π.χ. οδοντογλυφίδες), σε φύλλα και όγκους. Επίσης σκαλίζεται, καρφώνεται, κολλιέται, για να χρησιμοποιηθεί ως υλικό, με το οποίο θα κάνουμε τις κατασκευές μας. Το **χαρτί** έχει ως πρώτη ύλη το ξύλο και επεξεργαζόμενο με άλλα υλικά δίνει διάφορες ποιότητες.

1. Είδη χαρτιού (Στο σχολείο ή στο σπίτι).

Να γράψετε ποια **είδη χαρτιών** γνωρίζετε και πώς θα τα αξιοποιήσετε.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Το ξύλο και τα εργαλεία του (Στο σχολείο ή στο σπίτι)

Να γράψετε σε ποιες μορφές συναντάμε τα ξύλα και πώς μπορούμε να τα αξιοποιήσουμε.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Συζητήστε μεταξύ σας τι υλικά (χαρτιά ή χαρτόνια ή ξύλα) θα φέρετε στα επόμενα μαθήματα, για να πειραματιστείτε και να δημιουργήσετε εικαστικά έργα.

